

Gospodar in gospodinja

LETO 1939

22. NOVEMBRA

ŠTEV. 47

Kako gnojimo sadnemu drevju

V zadnjem članku so bila pojasnjena štiri glavna vprašanja glede gnojenja sadnega drevja, in sicer: zakaj, s čim, kdaj gnojimo in kakšno naj bo gnojenje, da bo kaj zaleгло. Kdor je pazljivo prebral ta bolj teoretična pojasnila, je lahko presodil, ali je doslej prav ravnal pri gnojenju svojega sadnega drevja, oziroma kaj mu je ukreniti, da bo tudi v tem oziru napredoval. Gotovo ne bo več v dvomih, ali je sadnemu drevju sploh treba gnojiti, katero gnojilo bo v svojem gospodarstvu najlažje utrpel, kdaj naj gnoji in s kakšnim gnojenjem bo dosegel najboljši uspeh. Danes nekoliko praktičnih migljajev o načinu gnojenja z raznimi gnojili.

Najvažnejše pravilo. Gnoj, pa najsi bo kakršen koli, dajmo tjekaj, kjer se nahajajo najtanjše sesalne koreninice. To velja za vsako gnojenje in za vsako gnojilo. Te koreninice pa niso pri deblu drevesa, ampak čim starejše je drevo, tem dalje so od debla, mnogokrat še dlje nego segajo veje vrha ali krone. Kako nespametno ravna torej tisti, ki vrže okrog debel odraslega drevesa nekaj vil gnoja, ali ki zliva gnojuico k deblu, namesto pod kapom drevesnega vrha.

! Kako gnojimo s hlevskim gnojem?

Popolnoma pravilen odgovor bi bil, če bi rekli: Ravnaj z gnojem v sadovnjaku tako, kakor ravnajš z njim na njivi ali v vrtu. Hlevski gnoj je treba praviloma spraviti v zemljo, kajti le na ta način pride do popolne veljave. Toda v naših sadovnjakih to splošno ni mogoče, ker gnojimo sadno drevje izvečine na travnatem zemljišču in nam je največkrat za travo več, nego za sadje. Pomagamo si na ta način, da v pozni jeseni ali vsaj preden zapade sneg, gnoj enakomerno raztrosimo pod drevjem. Pri mladem sadnem drevju zadostuje, ako damo vsakemu drevesu posebej primerno množino gnoja, in sicer v krogu pod kapom kro-

ne, začenši vsaj pol metra proč od debla. V odraslem sadovnjaku pa potrosimo ta gnoj po vsej površini, samo v bližini debel ne.

Za sadno drevje je primeren samo star, droben, goden gnoj, ne pa kakšno suho žaganje ali slamnati gnoj kar izpod živine. Z drobnim, predelanim gnojem gnojimo tudi na ta način, da skopljemo pod skrajnim robom drevesne krone v krogu 50 cm širok in prilično toliko globok jarek, ki ga napolnimo z gnojem in dobro potlačimo (pohodimo). Nazadnje jarek zopet pokrijemo z zemljo in površino po možnosti zravnamo. V večjih strnjenih nasadih delajo tudi tako, da potegnejo po sredi med vrstami s plugom eno ali več brazd, ki jih napolnijo z gnojem, brazde obrnejo nazaj ter površino poravnajo, da pri košnji ni prevelike ovire.

Njivskih nasadov navadno ni treba posebej gnojiti, ker se gnoje obenem z drugimi kulturami, ki jih imamo pod drevjem.

Kako gnojimo z gnojnico?

Najpreprostejši način je ta, da gnojnico polijemo enakomerno po vsej površini sadovnjaka. Tuži tu velja pravilo, da ne zlivajmo gnojnice k deblom, ampak proč od debel in le bolj pod kapom drevesnih krošenj. Posameznim drevesom gnojimo z gnojnico tudi tako, da naredimo v krogih pod kapom drevesnih vrhov po 1 meter vsaksebi 30—40 cm globoke luknje (s primernim kolom ali s posebnim svedrom). V te luknje nalijemo gnojnico. Ko zaleze v zemljo, luknje zopet napolnimo z zemljo in površino poravnamo. Namesto lukenj naredimo lahko z lopato jamice, ki jih nalijemo z gnojnico in nazadnje zaspemo z zemljo. Tako travnata ruša nič ne trpi in je tudi košnja skoraj neovirana. Gnojnica je bolj dušičnato gnojilo, zato pa treba, ako naj bo gnojenje z gnojnicó popolno, do-

dati na vsakih 100 litrov 1 kg superfosfata in po možnosti tudi nekaj kilogramov lesnega pepela.

Gnojenje s kompostom ali mešancem

Izvrsten gnoj za sadno drevje je kompost. Seveda imamo v mislih goden, zrel kompost, ki je že popolnoma sprstenel. S tem gnojilom damo zemlji vse redilne snovi, obenem pa pomnožujemo z njim tako potrebno sprstenino (humus) in pa zemeljske bakterije. S kompostom gnojimo kakor s hlevskim gnojem ali z gnojnicco. V strnjjenih nasadih ga trosimo enakomerno po vsem sadovnjaku, razen v bližini debel. Ali ga pa napolnujemo v jarke, kakor je bilo omenjeno pri gnojenju s hlevskim gnojem. To je jako izvrsten način gnojenja zlasti za posamezna drevesa, ki jim hočemo posebno postreči.

Kaj pa umetna gnojila?

Gnojenje z umetnimi gnojili zadobiva vedno večjo veljavo, ker je za naše sadovnjake v neobdelani zemlji najlažje izvedljivo in uspešno, pa tudi zaradi tega, ker je hlevskega gnoja vedno manj in ga primanjkuje marsikje še celo za njive. Res, da imamo pri gnojenju z umetnimi gnojili stroške, ker moramo ta gnojila kupiti. Vendar pa lahko trdimo, da se ti izdatki obilo povrnejo, ako gnojenje z umetnimi gnojili pravilno izvršimo. Že v zadnjem članku je bilo omenjeno, da je gnojenje s posameznimi gnojili težavno in zamudno, ker jih moramo trositi dvakrat ali celo trikrat. Delo si zelo olajšamo in poenostavimo, ako

vzamemo mešano umetno gnojilo, ki ima v sebi vse tri ali štiri redilne snovi, kakor je n. pr. nitrofoskal (nitro. - dušik, fos. - fosfor, kal. - kalij).

Z umetnim gnojilom gnojimo lahko na dva načina: ali ga v določeni količini enakomerno potrosimo pod drevjem (ne okrog debel!), ali pa ga v vodi raztopimo in s tako raztopino drevje zalivamo. Strnjene nasade bomo gnojili s trošenjem, kako posamezno drevo pa tudi z zalivanjem s primerno raztopino. Ta način je uporaben zlasti spomladi in poleti med rastjo, manj pa pozimi. Vsako gnojilo je treba kar moči enakomerno raztrositi, da so redilnih snovi deležne vse korenine. Umetno gnojilo se v padavinah (dež, sneg) raztopi in raztopina leze navpično v zemljo in le prav malo na strani. Ako torej neenakomerno trosimo, pride ponekod preveč raztopine v zemljo, da lahko poškoduje korenine ali pa se brez haska poizgubi v globino, ponekod pa ostane zemlja brez gnoja in korenine brez hrane. Na 100 kvadr. metrov trosimo 5—8 kg nitrofoskala.

Jako učinkovito iz umetnih gnojil pripravljeno tekoče gnojilo dobimo, ako raztopimo na 200 l vode 4 kg 40% kalijeve soli, 4 kg superfosfata in 5 kg amonijevega sulfata.

Z apnom gnojimo sadovnjak na vsaka 5 ali 4 leta. Na ar (100 kv. m) vzemimo 30—40 kg živega apna, ki se je na zraku toliko ugasilo, da se je zdrobilo v drobno moko. Apno pri lepem suhem vremenu enakomerno potrosimo in kar se da v živo z grabljami zamešajmo v zemljo.

H. J.

Zimsko spanje čebel

Ni dolgo tega, ko sem na lastna ušesa slišal modrovanje izobraženega človeka, ki se ukvarja s čebelarstvom. Govor se je sukal okrog prezimovanja čebel; pa je z vso zgovornostjo trobil, da se čebele pozimi pogreznejo v neko omotično otrplo, med katero se nič ne gibljejo in nič ne uživajo. Po njegovem bi to pomenilo že pravcato zimsko »spanje«, kakor smo se o njem učili n. pr. pri medvedu.

Čudno se mi je zdelo, da je celo izobražen človek tako krivo poučen o prezimovanju čebel. Vendar si je vse to mogoče razlagati: poraba medu je v zimskih mesecih malenkostna; kdor nima

opazovalnega panja na tehtnici, porabe sploh ne opazi; na drugi strani je pa dokaj zagonetno za povprečno izobraženega čebelarja dejstvo, da se čebele kar mesec ali dva ne otrebljajo. Človek bi res sklepal, da so nekako otrpnile in da v zimskem »spanju« sanjajo o toplem soncu in polnih cvetnih čašicah.

Toda v resnici ni tako. V prejšnjem članku smo pokazali, kako se — po točno ugotovljenih dokazih — odigrava prezimovanje čebel. O kakšnem spanju ali pa otrpnjenju ne moremo govoriti. Iz tega dejstva pa sledijo za vestnega čebelarja določene posledice, ki jih mora pozimi

upoštevati, če hoče, da mu bodo družine dobro prestale zimo.

1. **Zavarovanje pred mrazom.** Mraz je hud sovražnik živih bitij, posebno pa tako majhnih in tako malo odpornih, kakor so čebele. Iz skušnje vemo, da čebelji organizem preneha z gibanjem že pri 10 stopinjah Celzija toplote; živalca sicer še ni mrtva, pač pa otpne in potem seveda pogine. Zato je velika dolžnost pravega čebelarja, da poskrbi za zadostno odejo. Najhujši sovražnik čebel je prepih v panju samem, pa tudi med panji. Skrajno površen in neusmiljen bi bil človek, ki bi pustil, da po panjih in med njimi gospoduje mrzla burja. Pa bi se mu trdosrčnost tudi maščevala. Spomladi bi nagražil na kupe mrtvic, ostala bi mu kvečjemu peščica še živih čebel. Zato je umestno naše navodilo, naj vsak čebelar zamaši vse špranje in luknje, skozi katere bi mogla pihati burja in drugi mrzli vetrovi. Odeja sama čez zimo ni tako važna stvar, zelo važno pa je, da se prepreči vsak prepih. Kdor ima dobro napravljene in tesno drug ob drugega zložene obljudene panje, bo potreboval čez zimo le malo odeje za zapaženje. Onim čebelarjem pa, ki gojijo čebele v razmajanih panjih in imajo v skladovnici polno neobljudenih panjev, nujno priporočamo, naj čebele dobro opazijo in prazne vmesne panje zadelajo s pezdirjem ali otavo, da ne bo skoznje vleklo.

2. **Zasenčenje brad.** Neredko se pozimi vreme ob hudem mrazu razjasni in

sonce sije dokaj toplo ter izvablja živalco iz panjev, ki jih ogreje. Toda ozračje je mrzlo — okrog ničle ali še pod njo. Vsaka čebela je zgubljena, ki se odtrga od zimske gruče. Čim bolj pripeka v panje sonce, tem večje so izgube na čebelah. Zato naj se žrela panjev zasenčijo tako, da privihamo panjske brade; še boljše je pa, če čebelnjak na sprednji strani z vrati zapremo. Vrata imajo torej že zastran sonca svoj pomen. Kdor nima vrat, naj pa prisloni pred panje kakšne deske, na vsak način pa zasenči vsaj žrela.

3. **Mir.** Vrata imajo pa tudi važno nalogo, da ohranjujejo mir v panjih. Razna golazen, posebno rovke, so veliki kalilci miru, ki ga čebele pozimi nujno potrebujejo. Seveda se ne smejo zapirati neprodušno, ker čebele potrebujejo dotok zraka. Mir je pa družinam treba varovati tudi v vseh okoliščinah. Zato priporočamo čebelarjem, naj v zimskih mesecih nič ne brskajo po čebelnjaku in ne okrog njega, pa tudi ne razbijajo v njegovi neposredni bližini. Vsak močan nemir vznemirja čebele, ki se v večjih množinah ločijo od zimske gruče, otpnejo in poginejo. Nam je pa mnogo na tem, da se družine ohranijo čez zimo močne in da je čim manj nepotrebnih »žrtev«. Znamenje dobrega čebelarja in pravičnega prezimovanja je spomladi komaj pol prgišča mrtvic.

Ker čebele pozimi ne spijo, zato je na mestu tem večja pazljivost, da jih ne vznemirja ne mraz, ne sonce in ne ropot.

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Naši mali

Kosmačevi

Pri Kosmačevih so imeli šest otrok. Kakor stopnice so se dvigale male glavice, kadar so se postavili v vrsto drug poleg drugega. Najstarejši je bil Janček, za njim je prišel Stanko, dve leti mlajša od njega je bila Marička, nato je prišla Ančka in končno sta bila tu še najmlajša, triletni Petriček in dveletni Pavelček. Veliko skrbi in težav sta imela oče in mati, da sta jih preživela. Najhujše je bilo pač to, da je moral oče hoditi daleč zdoma na delo. Po cele tedne je ostajal ločen od družine. To je

bila vsem največja bolečina. Zaslužil ni veliko in skoraj vso skromno plačo je porabil za to, da je sebe revno preživel. Za družino je ostalo le malo. Vsa skrb za življenje družine je ležala na materi, ki je imela skromno službo in je s svojo majhno plačo preživljala sebe in svojih šestero otrok. Zares to ni bila lahka naloga, pa vendar junaška mati ni nikoli zdihovala. »Saj je res težko,« je odgovarjala, če jo je kdo pomiloval, »pa vendar se imamo vsi tako radi in silno sem srečna, da jih imam. Zelo nesrečna bi bila, če bi jih ne bilo.«

Kot mravlja je bila pridna, niti minute ni počivala sredi dela. Komaj je prišla iz službe, že jo je čakalo delo

doma; morala je kuhati, prati, pospravljati in šivati. Za šiviljo ni bilo nikoli denarja. Vse obleke sebi in otrokom si je šivala sama.

Vsak večer je družina skupno molila sveti rožni venec. Nikdar, ne pozimi ne poleti, ne v najhujšem delu, te lepe stare slovenske navade niso opustili. To je bil svečani čas dneva in mlada mati ga je porabila, da je črpala iz molitve sebi moč in pogum za nadaljnje delo in najdaljnje žrtve. Vzela je najmanjšega v naročje, ostali otroci pa so pokleknili okoli nje. Tako je bila vsa družina tesno povezana med seboj. Medtem ko je najstarejši Janček molil naprej in so vsi ostali odgovarjali, so se misli matere poglobljale v svete skrivnosti Marijinega življenja in primerjala je svoje življenje z življenjem svete Matere. Vsi trije deli rožnega venca so prišli vsak teden dvakrat na vrsto in mati Kosmačeva je ob njih imela pred seboj svoje in svojih otrok življenje v sedanosti, preteklosti in bodočnosti.

»Ki si ga, Devica, od Svetega Duha spočela!« Po božji volji je tudi ona zanosila svoje otroke, saj se brez božje volje nič na svetu ne zgodi.

»Ki si ga, Devica, k Elizabeti nosila!« Ne, ona s svojim prvim otrokom ni šla k teti, ampak k svoji materi, ki je takrat še živela. Svetniška mati je bila to in iz svojih bogatih skušenj je dajala s polno roko svojemu ljubemu otroku navodila za težko življenjsko nalogo, ki jo je vzela nase, ko se je pred oltarjem zavezala svojemu možu. Da, malo je bilo takih mater na svetu in z ljubeznijo in zahvalo misli zdaj Kosmačeva mati na to veliko ženo, ki je bila njena mati.

»Ki si ga, Devica, rodila!« Prekrasni trenutki so bili to, ko je prvič zajokal njen otrok, kateremu je ona življenje dala. Šestkrat so se ponovili ti časi in ob vsakem otroku, ki se je rodil, je postalo veselje družine večje, vselej so vezi med možem in ženo ter med otroci postale tesnejše.

»Ki si ga, Devica, v templju darovala!« Da vsak dan, ko gre k maši, daruje tudi ona svoje otroke Bogu in ga prosi, da bi vedno njegovi ostali; da se ne bi izgubili v svetu in ne bi postali plen svetnih omam in naslad. Popolnoma se je vdala v božjo voljo in trdno zaupa, da se njeni otroci v življenju ne bodo izgubili.

»Ki si ga, Devica, v templju našla!« Ne, doslej se še nobeden ni izgubil. Zaupni so vsi, radi se imajo med seboj, ubogljivi so. Toda če bi kateri zašel na kriva pota, daj Bog, da ga bo spet našla.

Tako razmišlja mati, ko moli družina rožni venec, tako ji misli uhajajo v preteklost in se ustavljajo ob sedanosti.

In kadar molijo žalostni ali veseli del, ji misli hite v prihodnost in pred njo stopa usoda njenih otrok v življenju. Kaj jih še vse čaka? O nemara bo tudi kateri njenih malih kdaj krvavi pot potil, svet ga bo bičal, morda tudi križal. Da, vse je mogoče, življenje je težko. Toda daj jim Bog poguma, da bodo v tvojem svetem imenu vse pretrpeli in da tebe nikoli ne bodo zatajili!

In ob veselem delu upa naša pobožna mati zatrdno, da bo tudi zanjo nekajdaj prišel čas poveličanja, če ne prej, pa v svetih nebesih. In upa, da bo tam gori kronana sredi svoje ljube družinice.

Jutri bo nedelja

Bilo je prvo soboto novega šolskega leta med najmanjšimi. Pravkar je odbila ura, zvon v lini cerkvenega stolpa se je najprej narahlo, pa vedno močneje zibal, njegova pesem je v nekaj trenutkih napolnila ozračje, napolnila tudi naš razred. Razred je napolnila, bo li dosegla tudi naša srca? Prisluhnili so malčki, nehote obrnili glavičice proti oknom, pozabili na vse okrog sebe in samo poslušali. Prisluhnila sem z njimi, to pot ne toliko pesmi zvonov — dasi je lepa, a bila mi je znana — prisluhnila sem pesmi otroških duš, ki se je budila ob pesmi sobotnega zvona. Kako čudno lepa je bila ta pesem! Zrla sem v otroške oči, zamaknjene skozi okna, skozi oči pa sem zrla v njih duše. Minuta, morda dve ali celo več, sta minili ob poslušanju pesmi zvonov in pesmi otroških duš. Tedaj pa se eden najmanjših v hipu prebudi in »blaženo« dahne: Zvonil!

Zakaj pa? sem počasi vprašala in gledala v njih oči, da bi brala v njih dušah. Kakšna sprememba je nastala! V nekaterih očeh je svetleje zaiskrilo, v drugih je ugasnilo... Vsi so mislili. Ne, tisti najmanjši tam pri oknu nič ne misli, ves žareč hitro pove: »Ker bo jutri nedelja!« Pa se je spet spremenilo v obeh malčkov. V nekaterih je veselo zagorelo, ker je njih tovariš povedal to, česar se sami ni-

so mogli hitro spomniti, v nekaterih je zasijalo začudenje, nekateri pa so kot brez misli zrlji predse. »Ker bo jutri nedelja!« so ponovili nehote nekateri izmed njih.

»Nedelja? Zakaj pa je nedelja?« je vprašal eden, ki ni imel nič ognja v očeh. In začel se je razgovor o nedelji. Kaj je nedelja in zakaj? Različni so bili odgovori in mnogo je bilo boljših, kot sem pričakovala. Nekateri otroci pa niso zmogli nikakega odgovora. Poznali so le besedo »nedelja«, njene vsebine niso niti slutili. Spoznala sem pri tem, kakšna praznina vlada v dušah njihovih mater.

Mati! Ali veš, kaj si zamudila, ko otroku še do sedaj, do sedmega leta nisi dala nedelje? Ali veš, kaj si zagrešila, da ga doslej še nisi nobeno nedeljo peljala v cerkev, ko si nisi niti enkrat vzela časa, da bi šla z njim k deseti — k pozni — sveti maši? Ali veš kaj delaš, ko ga ne pušiš v cerkev niti v nedeljo, čeprav te s solznimi očmi prosi, s prav tako solznimi, kot potem v šoli pripoveduje: »Mama me ni pustila, čeprav sem jo prosil.« »Ne vem, zakaj me ni pustila, pa sem jo takole prosil,« pove otrok in sklene ročice. Ali veš, mati, da je to tvoje ravnanje okrutno? Da boš dajala težek odgovor zanj? Ali ne čuješ Zveličarjevih besed: »Pustite male k meni.« Ti pa mu braniš, še celo v nedeljo mu braniš, da o delavniku sploh ne govorim. Pa niti vzroka mu ne poveš, da bi otroka vsaj nekoliko potolažila! Kako mu ga boš tudi povedala, ko ga ne poznaš, oziroma bi z njim sebe osramotila, ker vzrok je v tebi, v tvoji komodnosti. Čeprav si sama morda bila pri sv. maši tisto nedeljo, ne misli, da si zadostila nedeljski zapovedi. Nisi, ker otroka nisi pustila v cerkev! Ne od otroka, od tebe bo Bog zahteval odgovor zaradi tega! Morda bi bila tvoja krivda manjša, če bi sama ostala doma, pa otroka pustila v cerkev, ker: Li veš, koliko sv. maš bo otrok pozneje v življenju opustil prav zaradi te maše, h kateri ga ti »danes« nisi pustila? Potem pa boš vzdihovala: »Noče v cerkev! Prav nič mu ni za mašo.« Pa veš, zakaj mu ni? Le odkrito pogledj v se in priznaj svojo krivdo. In še to: Za vse te nedelje bo Gospod zahteval ostrejši odgovor od te kot od otroka, kajti v tem primeru ti veljajo Gospodove besede: »Gorje mu, kdor pohujša katerega teh malih! Boljše bi mu bilo, da bi se mu obesil mlinski kamen na

vrat in bi se potopil v globočino morja.« Med najostrejšje spadajo te Zveličarjeve besede in tebi, mati, so namenjene, če... Premisli jih! Učiteljica.

KUHINJA

Vipavska juha. Že prejšnji večer namočim 15 dkg zbranega fižola. Drug dan ga skuham v neosoljeni vodi. Četrť kilograma zelja zrežem na drobno in ga pustim, da dobro prevre. V kozici segrejem 3 dkg masti, dodam 3 dkg moke, 3 dkg na kocke zrezane suhe slanine, strok s soljo strtega česnja. Ko zarumeni, primešam žlico pretlačenih kuhanih paradižnikov ali toliko paradižnikove mezge ter primerno soli. V to zmes pretlačim fižol in primešam kuhano kislo zelje. Ko jed dobro prevre, jo dam kot juho ali kot samostojno jed na mizo. Razložek je v tem, da naj juha ostane bolj čista. Samostojna jed pa naj bo zgoščena.

Obarjen riž. 20 dkg prebranega in zbrisanega riža skuham do mehkega v slani vodi. Riž mora biti gost. Med kuhan riž primešam 4 dkg surovega masla in denem na krožnik. Površino riža potresem z nastrganim parmezanom. Tak riž rabim kot dodatek k mesnim omakam.

Pljučna pečenka v omaki. Kos iz sredine pljučne pečenke osnažim, to je, da mu oberem kožo in žilice. Potem meso nasolim in zdrgnem s poprom, česnom in majaronom. Meso polijem z razgremo mastjo ali z razgretim surovim maslom ter obložim s koščki peteršilja, korenja, čebule, z nekaj zrni celega popra in z eno ali dvema strtima sardelama. Med pečenjem meso pridno polivam z maščobo, v kateri se peče. Proti koncu pečenja vzamem meso iz omake. Omako potresem z moko, ko ta zarumeni, zalijem z juho, dodam nekaj žlic črnega vina ali po potrebi vinskega kisa in nekaj žlic kisle smetane. V to zavretje denem meso in pustim, da še malo povre. Meso zrežem na kose in polijem s pretlačeno omako. Omako dam še posebej v omačni posodi na mizo. Pečenko dam z obarjenim rižem, krušnimi cmoki ali z jajčno polento na mizo.

Jajčna polenta. Dve žlici kisle smetane mešam z dvema rumenjaka ter pridenem sneg dveh beljakov, dve žlici moke in primerno soli. To zmes denem

v pomazano in z moko potreseno obliko, tako da je zmesi do polovice posode. Posodo postavim v večjo kozo, ki je napolnjena z vročo vodo, in sicer v toliko, da pokriva polovico oblike. Posodo pokrijem in denem za 30—35 minut v pečico, da se polenta od spodaj kuha, od zgoraj pa lepo rumeno zapeče.

Dinarčki. 25 dkg sladkorja mešam prav dobro s štirimi celimi jajci. Ko zmes naraste, primešam 25 dkg moke. To zmes brizgam z okroglo brizgo na majhne kupčke, dinarske velikosti. Pekača, na katero brizgam, mora biti dobro namazana in z moko posuta. Dinarčke spečem v srednje topli pečici.

GOSPODARSKE VESTI

ŽIVINA

Ljubljana-okolica. Po zadnjih podatkih, ki smo jih prejeli, se gibljejo cene živine takole: voli I. vrste 5.50—6 din, II. 5.50, III. 4—4.50; telice I. 5.50—6.50, II. 5—5.50, III. 4—4.50; krave I. 4—4.50, II. 3.50—4, III. 2.50—3; teleta I. 7, II. 6; prašiči špeharji 9, pršutarji 7.50—8 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 8—12, telečje 15, svinjske 10 din kg.

Kranj. Na rednem ponedeljskem sejmu 13. novembra so prodajali živino takole: voli I. vrste 6 din, II. 5.50, III. 5; telice I. 6, II. 5.50, III. 5; krave I. 5, II. 4.50, III. 4; teleta I. 8, II. 7; prašiči špeharji 10—11, pršutarji 9—10 din za 1 kg žive teže. Mladi pujski od 7 do 8 tednov 120—200 din komad. Surove kože goveje 10—14, telečje 14, svinjske 9 din za kg.

Šmartno pri Litiji. Na semanji dan 13. novembra so plačevali živino takole: voli I. do 5.50, II. 5, III. 4; telice I. 5, II. 3.50—3.75, III. 3; krave I. 3—3.75, prašiči 7 din za 1 kg žive teže; mladi prašički 6 do 8 tednov do 120 din komad.

Črnomelj. Po podatkih od srede novembra ima živina v črnomeljskem okraju sledeče cene: voli I. vrste 4.50 din, II. 4.25, III. 3.75; telice I. 4, II. 3.75, III. 3; krave I. 3, II. 2.75, III. 2.25; teleta I. 5, II. 4.50; prašiči špeharji 7.50, pršutarji 6.50 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 8, telečje 9 din kg.

Celje. V zadnjem času poročajo o sledečih cenah živine: voli I. vrste 5 din, II. 4.50, III. 3.50—4; telice I. 5, II. 4.50, III. 3.50—4; krave I. 4.50, II. 3.50—4, III. 2.50—3; teleta I. 5.50, II. 4.50; prašiči špeharji 9, pršutarji 8 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 8—10, telečje 12—13, svinjske 6 din kg.

Maribor. Na svinjskem sejmu 10. novembra so plačevali prašiče takole: mladi prašiči 5 do 6 tednov 70—85 din, 7 do 9 tednov 90—120, 3 do 4 mesece 150—210,

5 do 7 mesecev 270—390, 8 do 10 mesecev 395—490, 1 leto 680—870 din komad. Na vago: 1 kg žive teže 6—8.50, 1 kg mrtve teže 8—11 din.

Ptuj. Na sejmu 8. novembra so prodajali živino takole: voli 3—4.25 din, krave 2—4, biki 3.30—3.60, junci 3.25—3.75, telice 3—4 din za 1 kg žive teže. Konji 500—5700 din komad, žrebeta 1000—2800 din komad. Na prašičjem sejmu 15. nov. so pa imeli prašiči takšne cene: pršutarji 7.25—7.75, debele svinje 8—8.50, plemenke svinje 6—7 din za 1 kg žive teže. Prasci 6 do 12 tednov stari 70—140 din komad.

Gornji grad. V začetku novembra poročajo o naslednjih živinskih cenah v gornjegrajskem okraju: voli I. vrste 4.50 din, II. 4, III. 3.50; telice I. 4.50, II. 4, III. 3.75; krave I. 4, II. 3.25, III. 2.50; teleta I. 5, II. 4.50; prašiči špeharji 10, pršutarji 9 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 10, telečje 12, svinjske 6 din kg.

Murska Sobota. Po zadnjih podatkih v začetku novembra so cene živine v okraju sledeče: biki I. vrste 5.50—6 din, II. 4.50—5; telice I. 5.50—6, II. 4.50—5; krave I. 3—3.50, II. 2.50, III. 2.25; teleta I. 4.50, II. 3.50, prašiči pršutarji 7.50—8 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 7, telečje 8 din za 1 kg.

CENE

Ljubljana. Pšenica 1 kg 2.45 din, rž 1.95—2, ječmen 1.95—2.20, oves 2—2.30, proso 2.20—2.40, kuzuza 1.75—1.85, ajda 1.85, fižol 4.50, leča 4—7 din za 1 kg. — Kurivo: premog tona 375—400 din, drva 1 m 100—110, mehka drva 75, oglje (likalit) 1.50—3.50 din kg. — Krma: sladko seno 100 kg 100 din, posladko 80, kisló 70, slama 50 din.

Mlevski izdelki: moka št. 0 3.45—3.75, št. 2 3.25—3.50, št. 5 3.25, št. 6 3.05; kaša 3.25—4, ješprenj 3—4, otrobi 1.45—1.55,

PRAVNI NASVETI

koruzna moka 2.40—2.50, koruzni zдроб 2.50—3.50, pšenični zдроб 3.60—4.50, ajdova moka 3.70—6 ržena moka 2.90—3.20 din kg.

Kranj. Pšenica od 50 kg navzgor 2.50—2.50 za 1 kg, ječmen 2.25, rž 2, oves 1.80—2, kuruza 1.60—1.75, fižol 5—6 din, krompir 1.25—1.50; seno 100 kg 100 din, slama 50. — **Sadje:** jabolka I, 5, II, 4, III, 5; pšenična moka 3—3.50, koruzna moka 2.50, ržena moka 3.50, koruzni zдроб 2.50—3.50—drva 1 m 100—110 din, mleko liter 2—2.25 din.

Celje. Pšenica 1 kg 2.15 din, ječmen 1.90, oves 1.50—1.75, kuruza 1.75, fižol 4, krompir 1.25—1.50. — **Krma:** seno 100 kg 65—70, slama 35—40 din. — **Sadje:** jabolka 1.50—2.50. Pšenična moka 3 din, koruzna 2 din kg; drva 1 m 75 din, mleko liter 1.50—1.75. Vino navadno pri vinogradnikih 4.50, finejše 6 din za 1 liter.

Murska Sobota. Pšenica 1 kg 1.60—1.70 din, oves 1.20—1.40, kuruza 1.30—1.40, fižol 2.50, krompir 0.80, seno 100 kg 75, slama 45 din; jabolka 0.90—2 din kg; drva 1 m 45—95, mleko liter 2 din; vino navadno pri vinogradnikih 4 din liter.

CENE LESA

Po podatkih ljubljanske borze z dne 17. novembra so cene lesa te-le: Smrekajelka: hlodi I/II 1 m 185—215 din, brzojavni drogovi 180—210, bordonali 215—225, filerji 225—235, trami ostalih razsežnosti 205—225, brusni les za celulozo 140—150 din. — **Bukev:** hlodi od 30 cm dalje I/II 110—140 din 1 m, hlodi za furnir od 40 cm dalje 200—250, deske-plohi 250—650 po kakovosti. — **Hrast:** hlodi I/II od 30 cm naprej 200—320, bordonali 750—850, deske-plohi 730—950, podnice 800—900, frizi 700—900 din 1 m.

SEJMI

SEMI do 3. decembra:

28. XI.: svinj. Ormož, živin. Maribor, gov. in kram. Prosenjakovci. — 29. XI.: živ. Rakek, svinj. Celje, Ptuj in Trbovlje. — 30. XI.: živ. in kram. Gor. Planina na Kalu (postojnski okraj), Kočevje, Turjak, Vače pri Litiji; živ. in kram. Celje, Veržej; svinj. in drobn. Mariboer; živ. in kram. Gor. Lendava. — 1. XII.: svinj. in drobn. Maribor, tržni dan za živila in prašiče Trbovlje. — 2. XII.: svinj. in kramarski Zagorje ob Savi; svinj. Brežice, Celje, Trbovlje; živ. in kram. Koračice; svinj. Križevci.

Slaba kupčija. J. M. P. — Pismo ste vprašali nekega trgovca, koliko bi plačal poljske kože. Odpisal vam je, da po 2—3 dinarje in pristavil, da mu jih dostavite, če jih kaj imate. Nato ste nakupili kože in jih odnesli trgovcu. Ta jih je pregledal in prebral ter hotel plačati boljše kože po 1 din, ostale pa po 50 par. Pri taki kupčiji bi imeli še izgubo, ker ste računali ceno po 2—3 din. Zato blaga trgovcu niste hoteli izročiti in vprašate, če ga lahko tožite za odškodnino. — S tožbo ne boste uspeli. Na vaše vprašanje vam je res trgovec nudil 2—3 din za kom. Na to pismo ponudbo, ki ni vsebovala roka, bi morali trgovcu takoj dostaviti kože in bi jih moral po obljubljeni cení prevzeti, ker pa je od trgovčeve ponudbe preteklo več časa, preden ste mu nudili kože, ni bil trgovec več na svojo prejšnjo ponudbo vezan. V bodoče vprašajte trgovca, koliko časa ostane v ponudbi, preden začnete kupovati robo za nadaljno prodajo.

Razbito steklo. K. R. XIII. V gostilni ste sedeli na polomljenem stolu. Hoteli ste ga zamenjati in postaviti v kot. Vzdignili ste stol in pri tem zadeli v luč pod stropom, da je bilo škode za 160 din. Vprašate, kdo trpi to škodo: vi ali gostilničar, ali pa vsak polovico. — Škode niste povzročili namenoma, pač pa po nerodnosti. Vso škodo ste dolžni poravnati sami. Če ste se pa takoj po nesreči z gostilničarjem zmenili, da bosta trpela vsak polovico, potem je bila s tem dogovorom že sklenjena poravnava. Zaradi te veljavne poravnave ne more gostilničar od vas zahtevati več kot polovico odškodnine.

Zamolčana prava kupnina. F. K. — Kupec vam je dolžan plačati dogovorjeno kupnino, ne pa samo ono, ki ste jo dali zapisati pred notarjem v kupno pogodbo. Če bi kupec hotel utajiti pravo kupnino in bi se skliceval na notarski zapis, potem boste pa vi predlagali zaslišanje tistih prič, ki so bile poleg, ko je bila pogodba dogovorjena in ki bodo pojasnile, da je le na prošnjo kupca bila zapisana pred notarjem navidezna nižja kupnina. Če bi res prišlo do tožbe, bi pred sodiščem zmagali. — Če bo pa stvar prišla na ušesa davkarji, ki je dolžna od časa do časa pregledovati tudi sodne spise, bosta pa oba kaznovana po finančni oblasti. Bolje je vedno prijaviti davkarji pravo kupnino, kot pa imeti potem skrbi, da utaja kakor koli pride na dan.

Vdovska renta. F. S. D. — Vaše navedbe so nepopolne za presojo upravičenosti do vdovske rente. Svetujemo vam, da prijavite svojo zahtevo Okrožnemu uradu za zavarovanje delavcev. Če bo

vaša zahteva odklonjena, pa se pritožite na Sodišče delavskega zavarovanja. S tem ničesar ne tvegate, ker so vloge in pritožbe kolka proste.

Poškodba na paši. M. H. S. L. — Na srenjskem pašniku, kjer se navadno pasejo konji brez nadzorstva in podkovani, je sosedov konj udaril vašega konja tako, da tudi zdravniška pomoč ni pomagala in je konj brez vsake vrednosti. Vprašate, če lahko sosed prisilite vsaj na delno povrnitev škode, ki jo imate zaradi dolgotrajnega zdravljenja in popolne nerabnosti konja. — Z vašim zahtevkom bi mogli le tedaj uspeti, če bi mogli dokazati, da je sosedov konj tako hudoben, da je brez nadzorstva vsakomur nevaren. V tem primeru bi bila sosedova krivda v tem, da je tako hudobnega konja pustil brez nadzorstva na pašo. Če pa je sosedov konj običajnih konjskih lastnosti, to je, da ni posebno hudoben, potem za to nesrečo sosed ni odgovoren.

Babica. J. K. N. — Vprašajte pri vodstvu ženske bolnišnice v Ljubljani. Navadno se začne šola za babice na vsaki dve leti.

Prepis posestva na sina. D. N. C. — Po vašem v svetovni vojni pogrešanem možu se bo morala vršiti zapuščinska obravnava; saj ga je smatrati za umrlega, ko je sodišče izvedlo postopek za proglasitev mrtvim. Pri zapuščinski razpravi se boste dediči med seboj pomenili, kdo da prevzame posestvo v naravi in koliko bo izplačal ostalim. Brez stroškov to ne bo šlo. Mati je z otroki dedinja, in sicer ona do $\frac{1}{4}$, vsi otroci skupaj pa do $\frac{3}{4}$ očetove zapuščine. Mati kot vdova ima pravico do invalidske rente in naj jo zahteva pri pristojnem okrožnem sodišču.

Starostna renta. C. D.: Od leta 1922 dalje ste bili zavarovani pri OUZD in ste sedaj dopolnili 70. leto. Vprašate, če imate pravico do starostne rente. — Ker imate več kot 500 tednov članstva in ste siromašnega stanu ter ste dopolnili 70 let, imate pravico do podpore iz podpornega sklada za starost in onemoglost. Prošnjo na priznanje te podpore morate vložiti pri OUZD v roku enega leta, ko ste dopolnili 70. leto starosti. — Po preteku enega leta vložene prošnje more OUZD odkloniti.

Srečke vojne škode. S. I. S.: V dnevnem časopisju lahko zasledujete vrednost obveznice vojne škode. Po teh cenah jo lahko kupite; seveda, če jo prodajate, vam bodo nudili 10 do 20 din manj. Zaradi ostalih srečk vam svetujemo, da jih ob priliki pokažete v banki, kjer vam bodo povedali, če ste doslej kaj zadeli ali ne in kakšno ceno imajo danes.

Pot čez pašnik. C. J. O.: Vprašate, če se more tudi pot čez pašnik priposestevati. — Služnostna pravica poti se lahko priposestvuje tudi čez pašnike. Dokazati se mora

30 letno mirno in javno izvrševano rabo take poti v boljše gospodarsko korist določenega posestva. Steje se čas tako prednika kakor tudi sedanjega lastnika posestva.

Oporoka. V. R.: Ko je umrl stric, je pred smrtjo dal poklicati tri priče za oporoko. Eden izmed poklicanih je pisal tako, kakor je stric želel, da se s premoženjem napravi po njegovi smrti. Ta zapis so podpisale vse tri priče, tisti, ki je pisal, pa je še podpisal strica, ki se je samo podkrižal. Vprašate, če bo ta oporoka veljavna za sodnijo. Ker stric zaradi slabosti oči ni mogel sam čitati napisane oporoke, bi jo moral eden izmed prič prečitati. Ni pa smel prič, ki je pisal, tudi sam prebrati stricu glasno oporoke. Zaradi tega bo sodišče, če bi kdo izmed dedičev ugovarjal to oblikovno hibo, izreklo, da je ta pismena oporoka neveljavna. Vendar bo ta striceva oporoka kljub temu obvaljala kot ustna oporoka, saj jo je izrekel v istočasni prisotnosti treh sposobnih prič.

Opekel sem se. Zlico lanenega olja, žlico sladke smetane in raztopen beljak zmešaj — namaži na platno in obreži. Pomaga tudi če zmešaj z lanenim oljem žlico nastrganega surovega masla. Namaži opeklino z oljem in potrosi z moko. Hitro odnehajo bolečine, če namažeš opeklino z navadnim mehkim milom. Lahko nastrgaš milo in razgnetež z vodo, namažeš na platno in obvežeš. Po vsem životu opečenega je zavil zdravnik v oljnat rjuho. Dumas je zavil opečenega v rjuho, po kateri je namazal za prst debelo nastrganega korenja. Prah lesnega oglja suši in zdravi. Če je koža jako ožgana in zatečena, napraši jo na debelo z ogljenim prahom, zmочи krpo z oljem in zavij. Če ostane oglje suho, pusti, ker se celi koža, če je mokro izčisti previdno opeklino in natrosi novega prahu. Če obložiš rano z na tenko razpuljeno čisto bato, brani to zraku in kužnim klicam dostop do rane. Tako deluje tudi razpukano staro platno in so imeli prej v vsaki hiši pripravljene obveze. Kako suši in zdravi bata, so spoznali v Ameriki, ko je vrgla sužnja zamorka svojega opečenega otroka v kup razčesanega bombaža. Ko je vzela po svojem dokončanem delu otroka iz bombaža, so bile opečenine zadelane. Napačno bi bilo, če bi vroče opečenine polival z mrzlo vodo ali del opečeni z mrzlo vodo. Toplota zdravila se mora ujemati s toploto rane, zato pomaga topla voda bolj kakor mrzla. Če si se opekel prst in ga držiš še malo v vročini ti odleže bolj in hitreje kakor če bi ga vtaknil v mrzlo vodo,